

JASŃNIA (78) *sb f*

Pierwsze a jasne.

sg *A* jaśnią (74). ◇ *L* jaśni *ModrzBaz* (2), jaśni(e)j [w tym: jaśnie (1)] (2) *RejAp*, *WujNT*.

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVI w.*

Jasne, oświetlone miejsce (78) :

W przeciwstawieniach: »(z wnętrzości) ziemie ... na jaśnią (2); pod figurą..., w ciemnościach ... na jaśniej« (3): *RejAp* 67; *CzechRozm* I79v; *A* iuż ten dzień z ładu wiekiłtego przychodził/ ktorego dnia człowiek połpołu z inemi zwierżęty ze wnętrzości ziemie ná iasiónią wyniść miał *GórnRozm* N2; *Abowiem* coście w ciemnościách mowili ná iasióniey [in tenebris ... in lumine] fłyżec będzie *WujNT* *Luc* 12/3.

Zwrot: »na jaśnią wyniść« [szyk zmienny] (2): *A* ktoby tego z prorocत्व tych nie widział/ izali nie flepłzy ielt w piśmie świętym niż kret wyłzedłzy z ziemie ná iasiónią? *CzechRozm* I79v; *GórnRozm* N2.

Wyrażenia przyimkowe: »na jaśnią« = *do wiadomości ogólnej* [o ujawnianiu spraw mało znanych, o wydawaniu drukiem książek; w tym przy podmiocie „prawda” (11)] (73): *Choćiażby* fię tedy/ iákom iuż rzekł/ y przyołtrzym co mowiło: iáko fię godzi mowić/ prawdę gwałtem z zniewolenia ná iasiónią dzwigáiąc *CzechEp* 10, 87.

~ *Zwroty:* »na jaśnią (wyn)ić« [szyk zmienny](4): nikt się z tym nigdy nie chroni, co dobrze uczyni i owszem, idzie zawsze z tym na jaśnią, aby to ludzie i widzieli i słyszeli, *DiarDop* 100; *HistLan* *ktv*; *CzechRozm* 179v; *GórnRozm* N2.

»na jaśnią się objawić« (1): *Boleść* moyá vltáwicżnye yuż przedemną byłá/ *Gdyż* fię złość ma ták ná iasiónią práwye obyáwiłá *LubPs* K3v.

»na jaśnią odkryć (się)« (4): *A* gdy fię moia cznota na iasiónią odkrye *Dopiero* będziem mierzyć *RejJóz* I4v, I3v, L5v; *Moie* fzaleńłtwo čás krotki okaże/ gdy prawdá ná iasiónią fię odkrye. *Phil* N3.

»na jaśnią podać (a. wyda(wa)ć), podany« [szyk zmienny] (6 : 4): *RejWiz* A8v; *Bo* zaprawdę rádżibychmy to widzieli/ áby tá święta praca y w namnieyłzym punkcie nie byłá narufzona/ y owłzem áby ták cále á doftátecznie byłá na iasiónią podaná/ żeby fię ná włzem wśzytkim podobałá *BibRadz* *6, *4v [2 r.], *5; to pińanie [...] *Grzegorz* Páweł teraz ná iasiónią wydawa *GrzegRóżn* A2; *HistLan* F5; *CzechRozm* Av; *NiemObr* 88; [ufam ze Bóg] [práwy me pocżciwe zá czáfem wyniefie. Podáiąc ich ná iasiónią ludziom w wiadomości *CzahTr* B.

»na jaśnią (p)okazać (a. ukaz(ow)ać) (się), okazany« = *in palam venire* *PolAnt*; *erumpere, foras eminere, in lucem prodire* *Modrz* [szyk zmienny] (18 : 1): *Przyczyná* próżby/ iżby fię możność Páńłka ná iasiónią okazałá. *LubPs* C3 *marg*, Y *marg*; *RejZwierz* 53v; *BibRadz* I *2v, *Mar* 4/22; wśzytki widzenia tego tho *Ianá* świętego pocżęły fię pełnić á ná iasiónią fię vkázowác *RejAp* 3; *RejPos* C4v; *RejZwierc* 144, 183 [2 r.]; *Ielt* inłzych rzecży wiele ták drobných á nieznácżnych/ że ich żaden obáczyć niemoże [...] ktore ia wedle możności moiey vmyśłilem odkryć/ á ná iasiónią okázác [detegere constituimus]. *ModrzBaz* 6v; *Lecz* ielt fię ich niezczęście imie/ tedy *dopiero* wśzytkie wády ich pokázuią fię ná iasiónią [proferunt sese et erumpunt] *ModrzBaz* 40v, 40 [2 r.], 43v, 130; *ieden* iuż robotę fwą ná iasiónią pokazał/ á drugi ná toż fię gotuie *CzechEp* *2v; *ArtKanc* K18v; *CzahTr* A3.

»na jaśnią wyciągnąć« (1): prawda [...] częściuchno pokryto łiedzi/ á tego o łobie nie powiádam/ żebym iá náleść/ á ná iáńnią wyciągnąć wmiáł *GórnDworz D*.

»na jaśnią wyjawić się« (2): Podobnoć łie na iáńnią łen mara wyawi A barzo to krotki czas włytko tobie łprawi *RejFóz Kv; RejWiz 41 v*.

»na jaśnią wyniść« = *in palam venire PolAnt, Vulg [szyk zmienny]* (14): zabyegayacz themu bi rzecz na Jałznya nyewyła Chłopyá precz zawyefzcz rozłkazala *LibMal 1551/165v, 1550/152; RejWiz 64v; BibRadz Luc 8/17; RejAp 16; GórnDworz Cc5, Dd3v, Hh4; RejZwierc 215v; CzechRozm 115v; CzechEp *4*; Abowiem nie máłz nie táłęmnego coby łię obiáwić nie miáło: áni łkrytego coby poznano nie było/ y na iáńnią nie wyłzłó. *WujNT Luc 8/17, Mar 4/22, s. 138 marg*.

»na jaśnią się wynorzyć« (1): [*niektóre nauki*] przekażáią prawdziwą znáiomóść y rozłádek łerdeczny/ ábo go y owłzem zátłumiáią/ áby się okázác á ná iáńnią wynorzyć niemogł [*ut ne se proferre ac exserere possit*] *ModrzBaz 7*.

»na jaśnią wypuścić« (4): A dla pilnieyłzego przeczytánia ich [*Rozmów*] [...] ná iáńnią przez druk wpułzczám *CzechRozm A2v, A4v; CzechEp *4v*; chowáćiem tego długo domá w káćie niechćiał: álem to wymyłł pod imieniem W. M. łwego M. P. ná iáńnią wypuścić *CzechEpPORz *4v*.

»wyrwác na jaśnią« (1): ábowiem ktho łie godnym czúie/ [...] nie łćirpi/ áby godnoći łwey zátłumioney wyrwác ná iáńnią/ á łudziom iey iákimkolwiek obyczáiem pokázác niemiał *GórnDworz D7*.

»na jaśnią wystawić, wystawienie, wystawiony« [*szyk zmienny*] (5 : 3 : 2): *CzechRozm 24v, 94*; tłumiác y zákrywáiąc zbáwienny fundáment/ iáńnie y źrzetelnie w łłowie Bożym opifány/ y ná iáńnią łwiátu wyłtáwiony. *CzechEp 252, *4v, 8, 26, 72, 188, 292, 322*.

»wywodzić na jaśnią« (1): Závłćiąga rzek áby nie wylewály/ á rzeczy łkrythe wywodzi ná iáńnią [*exire faciet in lucem*]. *BibRadz Iob 28/11. ~*

»na jaśni(ej)« = *na widocznym miejscu* (2): ći co iuz łá iáńnie zekrzczeni [...] y ná iáńnie [!] łwiátoći Páńłkich [...] używáli *RejAp 67; WujNT 12/3*.

~ [*Szereg*: »na goli i na jaśni«: NApierwey to rozumieć mamy/ że przyrodzenie łamo wielki wzgląd á wielką bacznoć miáło ná ćiałá náłze/ bo twarz náłze/ y infze włytko náłze wyobráżenie/ ktore iedno vcćiwą ofobę mieć miáło/ to nágoli y ná iáśni połtáwiłó. *CiceroKoszKoz 66 (Linde).*] ~

Przen (2) :

Wyrażenie przyimkowe: »na jaśni« = *na eksponowanym stanowisku* (2): ázabys nieráczey tytułow y wólzłákich dołtoynoći znákw y dochodow odłtápił/ á miedzy połpolłtwem/ połłtym/ człowiekiem/ bez zazdroći żył: niźli ná iáśni/ miedzy łudźmi/ wielkim wrzędem vraczony [*quam in luce hominum publico honore auctus*]/ ále wnienawići wielkiey przebywał? *ModrzBaz 40, 97v*.

Cf **JASNOŚĆ**